

Täysistunto

Keskiviikko 23.4.2025 klo 14.00—17.51

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 22/2025 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tässäkin esittelijänä ministeri Ranne.

Keskustelu

15.21 **Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on lähetekeskustelussa hallituksen esitys laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on parantaa ilmailun turvallisuutta. Esityksellä edistetään hallitusohjelman kirjausta liikennekuolemien nollatavoitteesta. Esitys on kansallista liikenneturvallisuustyötä ohjaavan liikenneturvallisuusstrategian mukainen ja kytkeytyy Euroopan ilmailun turvallisuus-suunnitelmaan. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmailulakia, liikenteen palveluista annettua lakia ja yhteistoimintalakia.

Esityksessä ehdotetaan, että ilmailulakiin ja lakiin liikenteen palveluista lisättäisiin säännökset Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta ilmoittaa työnantajalle tai toimeksiantajalle, kun esimerkiksi lentomiehistön tai lennonvarmistushenkilöstön luvan, lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen tai terveydentilatodistuksen peruutustoimenpiteisiin on ryhtytty tai niiden voimassaolo on keskeytetty. Näin voitaisiin välittömästi estää tilanne, jossa tehtävään soveltumattomaksi katsottava henkilö pääsisi normaaliin työvuoroonsa ilma-aluksen ohjaamossa, matkustamossa tai lennonjohdossa. Nykytilassa lähtökohtana on, että työnantaja saa tiedon työntekijältä itseltään, sillä hänellä on velvollisuus ilmoittaa kelpoisuutensa heikkenemisestä. Nykytilanne ei huomioi tilannetta, jossa työntekijä ei syystä tai toisesta tee tätä ilmoitusta. Tällainen tilanne voi syntyä, jos henkilöllä ei esimerkiksi ole sairaudentuntoa.

Ilmailulakiin lisättäisiin lisäksi säännökset työnantajan oikeudesta velvoittaa sen palveluksessa oleva ilma-aluksen miehistöön kuuluva työntekijä tai lentoturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää maaorganisaatiossa suorittava työntekijä puhalluskokeeseen sen selvittämiseksi, onko työntekijä alkoholin vaikutuksen alaisena työajalla tai välittömästi ennen työajan alkua. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi henkilötietojen käsittelystä puhallusko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2025 vp

keiden yhteydessä. Yhteistoimintalakiin lisättäisiin viittaus ilmailulakiin puhalluskoetta koskien.

Ilmailulakiin ja liikenteen palveluista annettuun lakiin lisättäisiin myös säännökset, joiden nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voisi puuttua lentoturvallisuuteen vaikuttavaan toimintaan, joka ei edellytä lupaa tai ilmoitusta. Virasto puuttuisi tällaiseen toimintaan joko antamalla huomautuksen tai varoituksen taikka viime kädessä rajoittamalla toimintaa tai kieltämällä sen toistaiseksi tai määrääjäksi.

Ilmailulain lentoestelupaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että lentoestelupahakemukseen olisi liitettävä selvitykset lentoesteen vaikutuksista käytössä oleviin lentomenetelmiin sekä lentopaikkojen lentoesterajoituspintoihin. Näistä selvityksistä voitaisiin periä kohtuullinen korvaus. Lisäksi tehtäisiin eräitä muita täsmennyksiä lentoestelupaa koskevaan sääntelyyn.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2025

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi puhujalistaan. Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

15.25 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmailulakia, liikenteen palveluista annettua lakia ja yhteistoimintalakia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ilmailun turvallisuutta edistettäisiin lisäämällä ilmailulakiin ja lakiin liikenteen palveluista säännöksiä oikeudesta ilmoittaa työnantajalle tai toimeksiantajalle, kun esimerkiksi lentomiehistön tai lennonvarmistushenkilöstön luvan, lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen tai terveydentilatodistuksen peruutustoimenpiteisiin on ryhdytty tai niiden voimassaolo on keskeytetty. Näillä toimenpiteillä voitaisiin välittömästi estää tilanne, jossa tehtävään soveltumattomaksi katsottava henkilö pääsisi normaaliin työvuoroonsa ilma-aluksen ohjaamoon tai matkustamoon.

Ilmailulakiin lisättäisiin tällä esityksellä säännökset työnantajan oikeudesta velvoittaa palveluksessaan olevia ilma-aluksen miehistöön kuuluvia työntekijöitä tai lentoturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää maaorganisaatiossa suorittavia työntekijöitä puhalluskokeeseen sen selvittämiseksi, onko työntekijä alkoholin vaikutuksen alaisena työajalla tai välittömästi ennen työajan alkua.

Esityksessä ilmailulain lentoestelupaa koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että lentoestelupahakemukseen olisi jatkossa liitettävä selvitykset lentoesteen vaikutuksista käytössä oleviin lentomenetelmiin sekä lentopaikkojen lentoesterajoituspintoihin. Näistä selvityksistä jatkossa voidaan periä kohtuullinen korvaus.

Viranomaisen tiedonluovutus oikeuden laajentamista voidaan pitää perusteltuna matkustajien ja muiden liikenteessä liikkuvien turvallisuuden näkökulmasta. Liikenne- ja viestintävirastossa on tullut eteen konkreettisia tilanteita, joissa oikeus luovuttaa tieto lupakirjan tai lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen peruutukseen johtavien toimenpiteiden käynnistämisestä olisi ollut tarpeen saada välitettyä henkilön työnantajalle heti ja ilman tämän erillistä pyyntöä, kun viimeaikaiset tapahtumat ovat osoittaneet hänen olevan soveltumaton ilma-aluksen ohjaamoon.

Ilmailulain lentoestelupaa koskeva sääntely muuttui 2023, mutta uuden sääntelyn soveltamisen aikana on ilmennyt sääntelyn täsmennystarpeita. Lentoestelupaa koskevaa sääntelyä ehdotetaankin esityksessä muutettavan uudelleen siten, että lentoestelupahakemukseen tulisi liittää Suomessa toimivien lentomenetelmäsuunnittelijoiden ja asianosaisen len-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2025 vp

topaikan pitäjän selvitykset haetun esteen vaikutuksista. Lisäksi säädettäisiin, että edellä mainituista selvityksistä voitaisiin periä kohtuullinen korvaus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

15.28 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Ajattelen, että varmaan nämä muutokset ovat sinällään ihan kannatettavia. Kuten ministerikin totesi, ilmailuala on hyvin turvallisuuslähtöinen.

Silti jo ennen valiokuntakäsittelyä muutama huomio:

Ensinnä on hyvä huomata, että onneksi ilmoitustarve lupien keskeyttämisestä tai perumisesta etenkin tämmöisissä kiireellisissä vaarantumistilanteissa on ollut aika harvinaista, kuten myös päihtymisepäilyt, etenkin silloin, jos niiden taustalla olisi piittaamattomia tai varsinkaan pahantahtoisia aiheita. Eli sinälläänhan meillä lentoliikenteessä tilanne on jo nykyisin kohtuullisen turvallinen. HE sisältää itsessään tietty aika ääriesimerkin. Siellä on mainittuna Germanwingsin onnettomuus, jossa perämies lensi matkustajakoneen vuorta päin. Hänen mielenterveyshaasteistaan ei ollut välittynyt tieto työnantajalle. Eli näin ollen ei tietenkään ole myöskään niin, että riskit olisivat olemattomia.

Eli valvonnan uskottavuuden kannalta nämä ovat varmaan ihan tärkeitä lisäyksiä, etenkin alkoholi- ja päihtymystilan arvioinnin mahdollistava puhalluskoe.

Kuitenkin lausuntokierroksella on jo esitetty huomioita muun muassa koskien muutosten oikeasuhtaisuutta ja henkilötietojen käsittelyä, ja varmaan ainakin nämä ovat seikkoja, joita liikenne- ja viestintävaliokunta osaltaan käsittelee myöhemmin. Moni lausunnonantaja korosti tähän päihdeettömyysvaatimukseen liittyen ennen muuta myös sitä, että päihdeiden käyttöä pitäisi ennaltaehkäistä, keskittyä siihen, että ohjataan hoitoon. Tämän takia pidän kyllä hyvänä, että ministeriö tätä esitystä täsmensi jo ennen kuin hallituksen esitys varsinaisesti annettiin, koska se, että puhalluskoe toteutetaan ennen työvuoron alkua eikä työvuoron jälkeen, on kahdesta syystä merkittävää: ensinnä siksi, että nimenomaan työntekijän työkykyä tarkastetaan siinä tapauksessa, ja toisaalta siksi, että siinä ei sitten vielä ole kyse rikosasiasta ja ilmailujuopumuksesta, jos sieltä positiivinen tulos tulee ja se puhallus on tehty ennen työvuoron alkua.

Ehkä lopuksi kuitenkin haluaisin, puhemies, kiinnittää huomiota vielä siihen seikkaan, että kuten monessa muussakin sääntelyssä, tässä keskitytään hyvin paljon alkoholiin ja siihen, että jos henkilö on alkoholin vaikutuksen alaisena, niin hän ei ole työkykyinen, ja tietenkin tämä sama haaste koskee myös kaikkia muita päihdyttäviä aineita. Tässä hallituksen esityksessä ei ole sisällä sellaisia seikkoja, jotka mahdollistaisivat huumausainetestauksen, ja varmaan myöhemmässä valmistelussa on syytä katsoa, että kyllähän tämä liikenneturvallisuus edellyttää myös muuta kuin alkoholista vapaata toimintaa. Toivon, että tämä on ehkä sellainen asia, jota sekä valiokunta osaltaan että myös ehkä ministeri ja ministeriö voivat jatkossa sitten tarkastella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.31 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kunnioitettu ministeri! Hallitus esittää muutoksia ilmailulakiin ja lakiin liikenteen palveluista. Uudistuksessa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta ilmoittaa henkilön työnantajalle tai toimeksiantajalle, jos virasto on ryhtynyt toimenpiteisiin alaisen suhteen, esimerkiksi lupakirjan tai lää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2025 vp

ketieteellisen kelpoisuustodistuksen peruuttaminen, muuttaminen, rajoittaminen tai voimassaolon keskeyttäminen taikka lentoturvallisuuteen vaikuttavassa tehtävässä toimimisen kieltäminen. Virasto olisi oikeutettu tekemään ilmoituksen myös, jos se muutoin katsoo ilmoittamisen olevan tarpeen lentoturvallisuuden varmistamiseksi.

Säännös koskisi vain sellaista henkilöstöä, jolla on Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä henkilölupa, eikä kaikkia ilmailulain momentissa tarkoitettuja lentoturvallisuuteen vaikuttavia tehtäviä suorittavia henkilöitä. Lisäksi virasto voisi antaa huomautuksen, varoituksen tai kieltää henkilöä osallistumasta toimintaan, joka vaikuttaa lentoturvallisuuteen, myös sellaisissa tilanteissa, kun kyseiseen toimintaan ei vaadita lupaa tai ilmoitusta. Nykyisellään voidaan puuttua vain luvan- tai ilmoituksenvaraiseen toimintaan. Liikenne- ja viestintäministeriö ja Liikenne- ja viestintävirasto ovat arvioineet, että esitettävät muutokset tulisi saattaa voimaan viipymättä, koska ilmailu on turvallisuuskriittinen ala.

Lisäksi hallitus ehdottaa puhalluskoetta, tavoitteena ilmailualan turvallisuuden varmistaminen. Nykyisellään koko ilmailualan miehistöltä vaaditaan päihteettömyyttä lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä työskennellessä. Tavoitteena on selkeyttää työsuhteen osapuolten asemaa ja varmistaa asianmukaisten menettelytapojen käyttäminen puhalluskokeita toteutettaessa.

Ilmoitusoikeuden osalta tavoitteena on vahvistaa Liikenne- ja viestintäviraston toimenpiteiden vaikuttavuutta, kun työnantaja voisi saada tiedon peruutustoimenpiteiden käynnistämisestä välittömästi ja heti tiedon saatuaan tehdä päätöksen, voidaanko henkilö ottaa työvuoroon. Tiedonsaannin jouduttamisella voisi lähtökohtaisesti olla suuri merkitys turvallisuudelle. Lupakirjan tai kelpoisuuden peruutusprosessin eri vaiheisiin kuulemiseen kuluu vähintään viikkoja, ja on mahdollista, että asianosainen omalla toiminnallaan viivästyttää prosessia esimerkiksi tiedoksisaantia välttelemällä.

Esitetty muutos ei lisäisi viranomaisten työmäärää tai loisi uudenlaisia resurssitarpeita, eikä muutoksesta koituisi lentoturvallisuudesta vastaavalle viranomaiselle uusia kustannuksia. Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuudesta ilmoittaa työnantajalle voisi syntyä vähäisiä säästöjä poliisille esimerkiksi tilanteissa, joissa asianosaisia henkilöitä ei enää tarvitsisi tavoittaa peruutettavan tai jo peruutetun lupakirjan tai lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen haltuun saamiseksi. Kokonaisuutena muutoksen kustannusvaikutukset viranomaisille on esityksen valmistelussa arvioitu vähäisiksi. Esitys on kannatettava. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen.

15.34 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Ilmailu on perustavanlaatuisella tavalla korkean turvallisuuden ala, jossa vastuullinen toiminta korostuu kautta linjan. Sen eri tehtäviin hakeudutaan usein pitkien ja vaativien koulutuspolkujen kautta. Jatkuva koulutus ja toiminnan arviointi pitävät tärkeällä tavalla yllä ammattilaisten kyvykkyyttä. Turvallisuuden takaamiseksi lainsäädäntöä on kuitenkin tarkasteltava aika ajoin mahdollisten päivitystarpeiden osalta.

Nyt käsittelyssä olevat lakiesitykset pyrkivät vahvistamaan ja tukemaan ilmailualan korkeaa turvallisuuskulttuuria, ja ne ovat luonteeltaan varmistavia. Nykytilassa työnantajalla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta velvoittaa puhalluskokeeseen henkilöä, jolla laissa edellytetään täyttä päihteettömyyttä lentoturvallisuuden vuoksi. Lisäksi henkilöä ei voida yksittäistapauksessa velvoittaa puhalluskokeeseen ilman epäilyä rikoslain 23 luvun 6 §:n

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2025 vp

mukaiseen ilmailukäytännönpöytäkirjaan syyllistymisestä. Nykytila on ongelmallinen siviili-ilmailun päihitteettömyyden valvomisen kannalta.

Nykytilassa puhalluskokeita on voitu toteuttaa vain henkilöstön vapaaehtoisuuteen perustuen. Laissa ei säädetä työnantajan oikeudesta velvoittaa lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä työskentelevää henkilöstöä puhalluskokeeseen, mikä on tunnistettu merkittäväksi puutteeksi siviili-ilmailun turvallisuuteen liittyvässä sääntelyssä sekä aiheeseen liittyvien lainsäädäntöön perustuvien velvoitteiden noudattamiseksi.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että ilmailun turvallisuutta edistettäisiin lisäämällä ilmailulakiin ja lakiin liikenteen palveluista säännökset Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta ilmoittaa työnantajalle tai toimeksiantajalle, kun esimerkiksi lentomiestien tai lennonvarmistushenkilöstön luvan, lääketieteellisen kelpoistodistuksen tai terveydentilatodistuksen peruutustoimenpiteisiin on ryhdytty tai niiden voimassaolo on keskeytetty. Näin voitaisiin välittömästi estää tilanne, jossa tehtävään soveltumattomaksi katsottava henkilö pääsisi normaaliin työvuoroonsa ilma-aluksen ohjaamossa tai matkustamossa.

Lisäksi ilmailulakiin lisättäisiin säännökset työnantajan oikeudesta velvoittaa sen palveluksessa oleva ilma-aluksen miehistöön kuuluva työntekijä tai lentoturvallisuuteen vaikuttavaa tehtävää organisaatiossa suorittava työntekijä puhalluskokeeseen sen selvittämiseksi, onko työntekijä alkoholin vaikutuksen alaisena työajalla tai välittömästi ennen työajan alkua.

Arvoisa puhemies! Mielestäni nämä täsmennykset ovat ainakin lähtökohtaisesti kannatettavia, ja olen varma siitä, että vastuuvaiokunta tulee kyllä näihin kiinnittämään vielä erityisesti huomiota, mutta minäkin kiinnitin huomiota siihen, ettei tässä kokonaisuudessa kuitenkaan pureuduta laajemmin päihteiden käyttöön ja sääntely koskee vain näitä puhalluskokeita. Olisin kysynyt ministeriltä, onko ministeriössä keskusteltu tästä rajauksesta, kun kuitenkin tiedostetaan, että ongelma on tätä hyvin paljon laajempi, ainakin siviiliväestössä yleensä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

15.38 Sara Seppänen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys sisältää tärkeitä muutoksia, jotka parantavat lentoturvallisuutta ja selkeyttävät sääntelyä. Kiitos, ministeri Ranne, tästä esityksestä.

Tämä esitys antaa Liikenne- ja viestintävirastolle oikeuden ilmoittaa työnantajalle tilanteista, joissa lentoturvallisuuden kannalta kriittisen henkilön kelpoisuusasiakirjat keskeytetään. Lisäksi työnantajille annetaan valtuudet puhalluskokeisiin lentoturvallisuuden takaamiseksi. Nämä toimet ovat välttämättömiä ilmailun turvallisuuden ylläpitämiseksi ja riskien minimoimiseksi. Samalla lentoestelupien sääntelyn tarkentaminen ja mahdollisuus puuttua lentoturvallisuutta vaarantavaan toimintaan antavat viranomaisille paremmat työkalut valvoa ja varmistaa turvallisuutta. Esityksellä edistetään vastuullista ja luotettavaa ilmailualaa, mikä hyödyttää niin matkustajia kuin alan toimijoitakin. Tämä lakiesitys on erittäin hyvä ja kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 41/2025 vp

15.39 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä hetken tästä hallituksen esityksestä liittyen ilmailulakiin. Hallituksen esityshän liittyy oleellisesti hallitusohjelman liikennekuolemien nollatavoitteeseen.

Ilmailulain 143 §:ään esitettävällä lisäyksellä viranomaisen oikeudesta ilmoittaa toimenpiteiden aloittamisesta työnantajalle on potentiaalisesti hyvin merkittävä liikenneturvallisuutta edistävä vaikutus. Oikeus ilmoittaa henkilön työnantajalle tai toimeksiantajalle lupakirjan tai todistuksen peruuttamisesta koskisi oleellisimmin matkustajalentokoneiden ohjaamossa toimivia liikenne- ja ansiolentäjiä sekä matkustamomiehistöä.

Henkilölupien peruutuksia ja keskeytyksiä koskeva viranomaisen oikeus ilmoittaa asiasta työnantajalle voi tiedonkulkua nopeuttamalla jopa estää riskitilanteiden syntymisiä. Riskitilanteiden potentiaaliset seuraamusvaikutukset voivat puolestaan olla monenlaisia vähäisestä tapahtumasta aina huomattavan vakavaan onnettomuuteen.

Omalta osaltani haluan osoittaa tuen edustaja Perholehdon näkemykselle, jota myös edustaja Mäkinen tuki tuossa kysymyksillään, että tätä testausta ulotettaisiin myös muihin päihdyttäviin aineisiin alkoholin lisäksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri kommentoida? Enintään 3 minuuttia, kiitos.

15.40 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä nostoista.

Päihdetestaus on meillä jatkossa työn alla. Eli tässä valmistelussa arvioitiin, että huumausainetestauksen osalta siihen liittyisi laajoja selvitystarpeita liittyen testaukseen, liittyen koetulosten käsittelyyn ja myöskin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, ja tämän takia tämä edellyttää oman prosessinsa kyllä. Tällä hetkellä vain terveydenhuollon ammattihenkilöstö voi ottaa sen huumausainenäytteen. Eli kyllä tämä on tiedostettu, ja on hyvä, että tässäkin salissa tästä keskustellaan. Eli sääntelyssä, jolla mahdollistettaisiin testaaminen siellä työpaikalla huumausainepikatestillä ja muun kuin terveydenhuollon ammattilaisen suorittamana, on hyvin paljon kysymyksiä, joita meidän täytyy selvittää perusteellisesti ihan erillisissä hankkeissa.

Ja tietenkin, kun meillä on tavoitteena nolla liikennekuolemaa, tälläkin käsittelyssä olevalla esityksellä pystytään, niin kuin täällä mainittiinkin, estämään niitä onnettomuuksia ja riskitilanteita tosiasiallisesti. Tätä työtä jatketaan, ja jatketaan myös yhteistyötä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.